

2006-08-15

Tio viktigaste insatserna för bättre utbildning

- från förskola till högskola

Inledning

Kunskap och lärande stärker människor. Ökade kunskaper ger människor större förutsättningar att utvecklas, påverka sina liv och få mer inflytande i samhället. Kunskapen växer när den delas av fler. Morgondagens byggnadsarbetare, småföretagare och sjuksköterskor, lärare och butiksanställda går idag i förskolan och i skolan. Med lek och nyfikenhet, med kamrater och lärare som erbjuder både kunskap och trygghet tas de första stegen in i det livslånga lärandet.

Alla barn har rätt till en bra start i livet, oavsett bakgrund och familjeförhållanden. Därför är det viktigt att stödja de barn som i utgångsläget har svårast förutsättningar. Alla ska ha goda möjligheter till utveckling och lärande.

I förskolan ska alla barn ges samma möjlighet att utvecklas och ha roligt tillsammans med andra barn. Inga barn ska utestängas för att deras föräldrar ej har råd. Därför har vi socialdemokrater infört maxtaxan och sett till att alla barn har rätt att gå i förskolan. Vi satsar också på ökad kvalitet genom 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal. Målet är en allmän avgiftsfri förskola för alla barn.

Både i grund- och gymnasieskolan har vi ökat lärartätheten. Samtidigt som elevantalet minskar anställs fler lärare. Målet om 15 000 fler lärare och andra specialister i skolan kommer att bli verklighet under år 2006. Men kvalitetsarbetet måste fortsätta. Den främsta utmaningen för skolan under de kommande fyra åren är att minska klyftorna och minska segregationen. Alla skolor ska vara bra skolor och vi accepterar inte att skillnaderna i resultat mellan skolor och inom skolor ökar. Därför satsar vi mer resurser på de skolor som har svårast förutsättningar. Lika chans kräver olika resurser.

Ingen tjej eller kille ska lämnas efter i skolan. Fortfarande går alltför många barn och ungdomar igenom grundskolan och gymnasiet utan att klara kärnämnen. Kunskaperna i matematik och läsning måste bli bättre. Alla elever ska lämna grundskolan med godkända betyg och tillräckliga kunskaper. Därför är uppföljningen av elevernas kunskaper i grundskolan mycket viktig. Idag har alla elever i grundskolan rätt till en individuell utvecklingsplan redan från första årskursen. I planen, som arbetas fram tillsammans med elever och föräldrar, ska det vara tydligt vilka insatser som krävs för att eleven ska nå målen. Den individuella utvecklingsplanen ska följas upp regelbundet av skolan. För att lärarna tidigt ska upptäcka om en elev behöver extra stöd ska Skolverket ta fram diagnostiska prov i läsning och matematik.

Varje skola ska ha kompetent och behörig personal, med ett tydligt ansvar och klara befogenheter. Lärarna måste ha goda förutsättningar att lära ut och leda eleverna i arbetet med att inhämta kunskaper. Vi socialdemokrater vill därför stärka kompetensutvecklingen, utveckla arbetsplatserna och se fler behöriga lärare. Mobbing och andra kränkningar hör inte hemma i skolan. Vi har därför tagit initiativ till en ny lag som förbjuder all form av diskriminering och annan kränkande behandling, såsom mobbing, i skolan. Vi vill att alla skolor ska ha ordningsregler, som arbetas fram tillsammans av personalen, eleverna och föräldrarna.

Det är också viktigt att vi fortsätter att satsa på kvaliteten i gymnasieskolan. Vi stärker nu yrkesutbildningarna och från och med 2007 vill vi starta en helt ny lärlingsutbildning där en del av utbildningen förläggs på arbetsplatser. Vi fortsätter att bygga ut högskolan med 17 500 nya platser för att ge fler ungdomar och nya grupper möjlighet till högre studier.

Dagens snabba förändringar på arbetsmarknaden kräver en väl utbyggd vuxenutbildning. Det är aldrig för sent att lära om och lära nytt. Därför satsar den socialdemokratiska regeringen årligen 1,8 miljarder kronor för att kommunerna ska kunna erbjuda cirka 80 000 platser på heltid i den kommunala vuxenutbildningen. Dessa platser går i första hand till de med kort utbildning.

Vår vision om utbildning för alla utmanas av moderaterna och deras högerallians. De vill ha en skola med tidig uppdelning och sortering av elever och de slår vakt om vinstintresset också i skolan. De vill sänka ambitionerna på de yrkesförberedande programmen på gymnasiet genom att sänka kunskapskraven i matematik, svenska och engelska. I praktiken innebär det att de bygger in återvändsgränder i utbildningssystemet och att färre elever ges förutsättningar att studera vidare efter gymnasieskolan. De säger nej till utbyggnaden av högskolan med 17 500 nya platser. Och de vill skära ner stödet till vuxenutbildningen.

Moderaterna har också föreslagit att skatterna ska sänkas och självklart skulle skattesänkningar påverka Sveriges utbildningssystem. Redan nästa år vill de sänka skatterna med ca 50 miljarder kronor, detta sker bland annat på bekostnad av en utbyggnad av högskolan med 17 500 platser. På sikt har moderaterna som mål att sänka skatterna till ett EU-genomsnitt. En uträkning av vad det skulle innebära för Sverige visar att moderaterna vill sänka skatten med 250 miljarder kronor.

Några exempel på vad 250 miljarder kronor innebär i praktiken:

- Mer än kostnaden för hela utbildningsväsendet, från förskola till högskola.

- Mer än lönekostnaden för alla anställda i landets kommuner.
- Mer än kommuners och landstings totala kostnader för utbildning och äldre- och handikappomsorg.

Moderaternas politik leder helt enkelt till att utbildning ska vara förunnat några få. Det kan vi socialdemokrater aldrig acceptera. Lärandet är en del av livet. Kunskap är makt, och utbildning är nyckeln till ett mer jämställt samhälle och ett bättre liv. Vi socialdemokrater kommer att fortsätta driva kampen om rätten till utbildning för alla – inte bara för några. Det skapar förutsättningar för ett livslångt lärande.

Alla har rätt till en bra skola och utbildning. Så enkelt är det!

Förskola

För oss socialdemokrater är det självklart att alla barn och familjer som önskar ska ha tillgång till förskola. Vi ser förskolan som ett första steg i det livslånga lärandet. Förskolan blir en mötesplats för barn med olika bakgrund och förutsättningar, och bidrar därmed till integration och ökad tolerans. En väl utbyggd förskola ger barn tillgång till pedagogisk verksamhet samtidigt som föräldrar kan kombinera familj och arbete. Det är viktigt att kvaliteten i förskolan är hög. Personaltätheten måste öka och barngrupperna minska.

Vi socialdemokrater har satsat kraftigt på förskolan de senaste tio åren. Vi har infört allmän avgiftsfri förskola för alla fyra- och femåringar. Vi har etablerat förskolan som det första steget i det livslånga lärandet med läroplan och hög andel förskollärare i verksamheten. Och vi har gjort förskolan tillgänglig för fler genom sänkta avgifter med hjälp av maxtaxan. Det har inneburit att en familj med medelinkomst fått cirka 12 000 kr mer om året att röra sig med.

På sikt vill vi ha en allmän avgiftsfri förskola för alla barn. Förskolan erbjuder omsorg och pedagogik på lekens grund och rustar barnen inför den fortsatta skolgången. Förskolan är till för såväl barnens som föräldrarnas skull.

1. Mindre barngrupper

- 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal anställs i förskolan i syfte att minska barngrupperna till ett genomsnitt på 5 barn per vuxen.

Moderaterna har sagt nej till förskolans läroplan. De har sagt nej till rätten för arbetslösa och föräldraledigas barn att få gå i förskola. De har sagt nej till allmän avgiftsfri förskola under 15 timmar i veckan för fyra- och femåringar. De har sagt nej till maxtaxan. Nu säger moderaterna nej till att rikta statliga resurser för att anställa 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal.¹ Därmed säger moderaterna nej till högre personaltäthet och nej till minskade barngrupper.

---

¹ Moderaternas budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi8

Skola

Lika förutsättningar kräver olika resurser. Sverige har världens mest jämlika skolsystem men det finns oroande tendenser till ökade klyftor och ökad segregation. Därför är en av skolans största utmaningar i framför allt storstäderna att minska den sociala och etniska segregationen. Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera att kvaliteten på utbildningen ska bero på vilken familj du föds i eller vilket bostadsområde du växer upp i.

Rätten till baskunskaper i skolan, som att läsa och skriva, har socialdemokratin alltid kämpat för. Vi kommer aldrig att acceptera att elever går ur skolan utan goda kunskaper i basämnen som svenska och matematik.

Läraren är elevens viktigaste resurs för att kunna uppnå målen i skolan. Vi socialdemokrater har alltid fler lärare i skolan högt upp på vår dagordning. Vi är övertygade om att fler behöriga lärare i skolan också innebära fler elever som går ut skolan med godkända betyg.

För oss socialdemokrater är det självklart att skolan ska präglas av trygghet och studiero. Att elever känner otrygghet i skolan ska aldrig accepteras. Vi vet att eleverna som känner trygghet vågar utvecklas som personer och har större förutsättningar att uppnå målen i skolan. Vi socialdemokrater tycker att lärarna ska ha tydliga befogenheter att kunna ingripa om det händer något. De ska till exempel kunna omhänderta föremål, som används på ett sätt som är störande eller som kan utgöra en fara för skolverksamheten. Skolan ska alltid ta sitt ansvar och i alla lägen kämpa mot kränkningar och diskriminering.

2. Individuella utvecklingsplaner för alla elever i grundskolan

- Från 2006 ska alla elever och föräldrar vid utvecklingssamtalet få en framåtsyftande individuell utvecklingsplan som skriftligt sammanfattar vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Moderaterna och deras högerallians vill istället ha betyg i lägre åldrar². Men vår fråga till dem är, hur säger man till en elev som är sju eller åtta år att betyget är på

² Rapport: Mer kunskap – en modern utbildningspolitik, 060220, www.maktskifte06.com

deras kunskaper och inte på dem som personer? Tror högeralliansen att deras sorteringspolitik ger eleven bättre baskunskaper?

3. 15 000 fler lärare och andra specialister i skolan

- Under perioden 2001-2006 kommer 15 000 fler lärare och andra specialister ha anställts i landets skolor och satsningen uppgår då till fem miljarder kronor per år. Nu tas det sista steget, som för läsåret 2005-2006 innebär en miljard kronor och motsvarar 3 000 fler anställda.

Moderaterna har föreslagit att bidraget till fler anställda i skolan ska upphöra år 2006.³

4. 225 miljoner kronor till de skolor som har tuffast förutsättningar

- Under år 2006 och 2007 satsas 225 miljoner kronor på de skolor som har det svårast. Dessa resurser ska bland annat användas till insatser för språkutveckling för elever med utländsk bakgrund, både när det gäller svenska språket och modersmålet. Även insatser för läsutveckling och samverkan mellan hem och skola prioriteras.

Moderaterna är negativa till satsningen på skolor i segregerade områden.⁴ Moderaternas integrationspolitiska talesman, Tobias Billström, är en av dem som har gått längst i kritiken och han har kallat satsningen för "en rent kosmetisk insats".⁵ På samma sätt är det i kommun efter kommun. När vi socialdemokrater föreslår att elevernas behov och förutsättningar ska styra resursfördelningen och att skolor i utsatta bostadsområden ska prioriteras så röstar moderaterna nej.

³ Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU1

⁴ Kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU2

⁵ Riksdagens protokoll 2006-01-17

5. 1000 resurspersoner ska anställas på 100 skolor

- 1 000 resurspersoner ska anställas i skolor med hög andel elever med utländsk bakgrund och i skolor med låg måluppfyllelse i utsatta områden. Redan under hösten 2006 kommer över 350 resurspersoner att vara på plats. Resurspersonerna ska stödja eleverna med exempelvis läsläsning och i kontakterna med hemmen och därmed bidra till att förbättra elevernas resultat i skolan.

I högeralliansens rapport "Mer kunskap – en modern utbildningspolitik"⁶ står det inte ett enda ord om hur segregation ska motverkas i skolan. De tror på enkla lösningar med hårdare tag, istället för sociala reformer som minskar segregationen. Det kanske inte är så konstigt för ett parti som moderaterna som inte har en enda person med utländsk bakgrund på valbar plats i riksdagsvalet?

6. Ökad trygghet och studiero i skolan genom ny lag och krav på ordningsregler

- Riksdagen antog under våren 2006 ett förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Med den här lagen - förtydligas skolans ansvar att arbeta förebyggande för att ge alla elever trygghet och studiero. Det är en viktig åtgärd, för eleverna, föräldrarna och skolans personal.
- Vi socialdemokrater har dessutom drivit igenom att alla skolor – elever och personal tillsammans - ska ta fram gemensamma regler för ökad trygghet och studiero. Skolan blir också skyldig att rapportera till vårdnadshavaren om elever under 18 år uteblir från undervisningen utan godkända skäl. Dessa regler börjar gälla hösten 2006.

Moderaterna är negativa till att införa en lag mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. De röstade därför nej till lagförslaget i riksdagen.⁷ Frågan till moderaterna är varför inte eleverna i skolan ska ha samma skydd mot diskriminering som gäller i samhället i övrigt?

⁶ Mer kunskap – en modern utbildningspolitik, 060220, www.maktskifte06.com

⁷ Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU4, Reservation 1 (m)

Gymnasieskola

En avslutad gymnasieutbildning är idag en förutsättning för att kunna få ett jobb. Vi socialdemokrater vill att alla ungdomar som går gymnasiet ska lämna utbildningen med minst godkända betyg. Men vi vet att det finns elever som inte klarar sig vidare från grundskolan till gymnasiet med alla kunskapsmål uppnådda. Det beror ofta på problem och utmaningar som finns utanför skolan. En del kan till exempel nyligen ha kommit till Sverige och andra kan ha tuffa förhållanden hemma. Vi socialdemokrater vill ha en gymnasieskola som ger alla elever de kunskaper de behöver för arbets- och samhällslivet.

Sverige ska konkurrera med kunskap och inte låga löner. Vi socialdemokrater tror inte på idén att dela upp människor i a- och b-lag. Vi accepterar inte synen att de som läser praktiska utbildningar inte behöver lika god utbildning som andra. Oavsett om du utbildar dig på ett yrkesföreberedande eller ett studieföreberedande gymnasieprogram har du behov av grundkunskaper som matematik, svenska och engelska. Att möta framtiden med lägre kunskaper är inte förenligt med vår tanke om Sverige som konkurrenskraftigt i den globala ekonomin. Framtiden ska mötas med god kunskap och bra utbildningar för såväl praktiska som teoretiska yrken.

7. Kvaliteten på det individuella programmet stärks

- Från 1 juli 2006 är kommunerna skyldiga att erbjuda heltidsstudier för alla elever som påbörjar en utbildning på individuella programmet. Kommunerna får också dela på 450 miljoner kronor för att klara den utmaningen. Elever som inte klarat behörighetskraven till gymnasieskolans nationella program ska ha rätt till en gymnasieutbildning av god kvalitet.

Moderaterna och deras högerallians vill lägga ner det individuella programmet⁸ och tvinga kvar eleverna i grundskolan. Leder det verkligen till bättre studieresultat att skilja 17-åringar från sina jämnåriga kompisar och tvinga kvar skoltrötta ungdomar i grundskolan?

---

⁸ Rapport: Mer kunskap – en modern utbildningspolitik, 060220, www.maktskifte06.com

8. Bättre yrkesutbildningar och en ny lärlingsutbildning

- Socialdemokraterna har avsatt resurser till insatser för ökad kvalitet inom yrkesutbildningen. Ett nytt gymnasiearbete införs som knyter utbildningen närmare det arbetsliv och den yrkesutövning som väntar efter avslutad utbildning. En gymnasial lärlingsutbildning införs. Mål, innehåll och kraven för gymnasieexamen ska vara detsamma för lärlingsutbildningen som för motsvarande yrkesförberedande program. Lärlingsutbildningen ska bedrivas till stor del på arbetsplatserna.

Högeralliansen vill splittra upp gymnasieskolan i en gammaldags studentexamen och en separat yrkes- och lärlingsutbildning⁹ där eleverna inte uppnår behörighet till högskolan. Den borgerliga sorteringspolitiken lyser igenom. Högeralliansen möter framtiden med lägre kunskapskrav och sänkta ambitioner.

Vuxenutbildning och folkbildning

För oss socialdemokrater är allas rätt till ett livslångt lärande, oavsett bakgrund, en självklarhet. Det är avgörande för att Sverige ska klara dagens och morgondagens behov av utbildad arbetskraft. Därför har vi socialdemokrater genomfört stora satsningar på förskolan och på grundskolan. Kunskapslyftet har gett 800 000 människor en ny utbildningschans. Vi har byggt ut högskolan i hela landet och inrättat fyra universitet, startat två nya högskolor och ökat forskningsanslagen rejält.

Utbildning är en rättighet för alla. Kunskap blir större när den delas av fler. Därför arbetar vi socialdemokrater för att fler med kort utbildning ska börja studera. Vuxenutbildning är avgörande för att minska kunskapsklyftorna.

---

⁹ Rapport: Mer kunskap – en modern utbildningspolitik, 060220, www.maktskifte06.com

9. En välutbyggd vuxenutbildning och folkbildning med fokus på de med kort utbildning

- Socialdemokraterna satsar varje år 1,8 miljarder kronor för att kommunerna ska erbjuda ca 80 000 platser på heltid i den kommunala vuxenutbildningen. Dessa platser går i första hand till personer med kort utbildning. Dessutom satsar vi cirka 2,6 miljarder kronor på folkbildningen, landets studieförbund och folkhögskolor, för att bedriva studiecirklar, kulturprogram och kurser. Cirka 1,5 miljoner människor deltar årligen i denna verksamhet. Från och med 2007 höjs anslaget till folkbildningen med 400 miljoner kronor. För att ytterligare stimulera personer med tidigare kort utbildning att våga utbilda sig satsar socialdemokraterna därutöver 1,6 miljarder kronor på särskilt generösa studiestöd. Det innebär bland annat att 25 000 arbetslösa eller personer som riskerar att bli arbetslösa kan rekryteras till studier med hjälp av ett studiestöd, det s.k. rekryteringsbidraget, som ger 100 procent bidrag under ett år.

Moderaterna var emot Kunskapslyftet som gav 800 000 personer en ny utbildningschans. Nu vill högeralliansen minska statens stöd till vuxenutbildningen¹⁰. Det innebär att var tredje plats försvinner. De vill dessutom ta bort de särskilda studiestöd¹¹ – t.ex. rekryteringsbidraget – som ger de med störst behov ökade förutsättningar att klara vardagsekonomi. Dessutom säger moderaterna nej till höjningen av stödet till folkbildningen med 400 miljoner kronor.¹² Det innebär att var fjärde studiecirkel försvinner.

Högskola

Kunskapskraven i arbetslivet ökar och allt fler jobb kräver högre utbildning. Vi socialdemokrater vill göra utbildning vid universitet och högskolor tillgänglig för fler. I år satsar vi åtta miljarder kronor mer på högskoleutbildning än vi gjorde 1994. Över 140 000 nya platser har tillkommit. Fyra nya universitet har skapats och två nya högskolor har öppnats.

Den medvetna utbyggnaden har skapat starka universitet och högskolor i hela landet. De fungerar som drivkrafter för den regionala utvecklingen. Vi

¹⁰ Alliansens gemensamma budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi12

¹¹ Alliansens gemensamma budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi12

¹² Moderaternas budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi8

socialdemokrater arbetar för att jämna ut tillgången på högskoleutbildning mellan människor från olika samhällsklasser, etnisk bakgrund och bostadsort.

10. 17 500 nya högskoleplatser och resurser för ökad kvalitet

- 2007 satsar socialdemokraterna 1,9 miljarder kronor för att bygga ut den högre utbildningen. Detta är ett måste om vi inte vill minska chanserna att få plats på högskolan för de ungdomskullar som lämnar gymnasieskolan de närmaste åren.

Moderaterna har aktivt motarbetat varje ny högskola sedan 1970-talet med ett undantag (Blekinge tekniska högskola). Sedan 1990-talet har de röstat emot Malmö högskola (etablerat 1997), Södertörns högskola (1996) samt högskolan på Gotland (1998). Moderaterna var motståndare till att Karlstad, Växjö och Örebro blev universitet 1999. Nu motsätter sig högeralliansen utbyggnaden av högskolan med 17 500 nya platser.¹³ Det gör att Sverige som enda industriland i världen skulle minska andelen ungdomar som får en högre utbildning.¹⁴ Detta eftersom årskullarna födda på 1990-talet är större än de som föddes ett årtionde tidigare. Vår målsättning är att hälften av en årskull ska gå vidare till högre studier vilket vi nästan uppnått idag. För att möta den ökande ungdomsgruppen ska vi fortsätta bygga ut högskolan.

---

¹³ Alliansens gemensamma budgetmotion på vårpropositionen 2005/06:Fi12

¹⁴ OECD Education at a glance 2005

